

## İki Alma

© Cəlil Məmmədquluzadə "Seçilmiş Əsərləri"  
Bakı: Azərbaycan SSR Elmlər Akademiyası Nəşriyyatı, 1966  
Üç cildə  
Birinci cild

Axşam vaxtları gəzməyə çıxanda, hərdən bir balaca oğlum da yanımcə aparıram. Bu dəfə də apardım.

Və haman balaca oğlum ilə gəzməyə gedəndə, hərdən bir ittifaq düşür ki, ona yeməli şey də alıram ki, məndən razı qalsın. Bu dəfə də balaca oğlum dükanlarda düzölmüş nazü neməti görəndə məndən yeməli bir şey istədi. Mən o əqidədə deyiləm ki, hər dəfə uşaqla bazara gedəndə ona bir şey almaq lazımdır və lakin bunu da demirəm ki, heç bir vaxt almaq lazım deyil. Ancaq bu dəfə heç bir zad almaq istəmirdim; o səbəbə ki, cibimdə çox pulum yox idi. Və bir də istəmədim ki, uşağım hər dəfə bazara çıxanda dadamal öyrənsin.

Bir qədər dolandıq, sonra yolumuz dərya kənarına düşdü. Amma oğlum da bidamağ görürdüm. Çün tərbiyə öz qaydasınca, uşağın öz təbiəti - bu da öz qaydasınca. Və onunçun də çox da inad etməmək babətindən, dərya kənarında tabağa düzölmüş meyvələrdən iki şahıya iki dənə yaxşı qırmızı alma aldım və ikisini də verdim oğluma. Hərçənd oğlum almaları məndən aldı, amma gördüm ki, könülsüz aldı. Mən ondan bidamağlığının səbəbini soruşmadım; çünki səbəbi aşkar idi. Bazarda bir az bundan qabaq o məndən iki şey istədi, heç birini almadım; bir Carco qovunu istədi - almadım, sonra da nemsə qənnadı dükanının qabağından keçəndə şüşənin dalına düzölmüş rəngarəng konfet və şirniyyatdan istədi - almadım.

Oğlum o dərəcədə məndən narazı imiş ki, mən almaları ona verəndən sonra da genə bir söz danışmaq istəmədi və mən ona verdiyim suallara da çox meyilsiz cavab verirdi.

Dəxi onu belə qaşqabaqlı görəndə mən özüm də bidamağ oldum, və Azərneft idarəsinin qabağında duran tramvay vaqonlarının birinə oğlum qalxırdım və özüm də mindim ki, gələk evimizə.

Vaqonda hələ bizim ikimizdən başqa heç kəs yox idi. Oğlum boyda bir yetim rus uşağı cır-cındır içində, üz-gözü qap-qara, çirkli və iyrənc, gəlmişdi durdu qabağımızda və məndən bir qəpik pul istədi.

Cibimdə ancaq bir abbası gümüş pul var idi. Mən uşağa bir söz demədim ki, keçib getsin. Bir neçə minik arvad və kişi vaqona girdilər və sağımızda-solumuzda yer tutdular. Burada mənim fikrim getdi yetimə pul verməməyimə və dilənçiyə pul vermək lazımdı, ya lazım deyilmi məsələsi məni başladı məşğul etməyə; hər kəs nə deyir desin, ancaq dilənçi uşağa heç bir şey verməmək mənim xoşuma gəlmədi. Buradan ona işarə etməmişəm ki, mən heç bir dilənçiyə yox deməmişəm; çünki ola bilər ki, bir para filosofların dilənçiyə pul vermək, onu bədbəxt etmək sifəti bəlkə mənə də sirayət edibdir. Ancaq sözün həqiqəti budur ki, bu günki dilənçi uşağa bir qəpik verməməyim məni burada xarab etdi; o səbəbə xarab etdi ki, haman dilənçi uşaq yaşda mənim atalı və analı oğlum, əyin-başı təzə, qarnı tox, bu saat burada mənim sağ tərəfimdə məndən inciməmiş oturmuşdu ki, niyə mən ona konfet almadım, ancaq iki alma aldım.

Vaqonumuz hərəkət edib gedəndə akoşkanın şuşəsinin dalından gördüm ki, həmən dilənçi uşaq yerdə durub, bir qırmızı almanı ağzına basıb gəmirtləyir. Qabaqca bir şey duymadım; amma haman dəqiqə yanımdakı oğlumun alması yadıma düşdü və çöndüm uşağa tərəf. Oğlum gülə-gülə mənə yavaşca bunu dedi:  
—Dədə, almanın birini verdim dilənçi uşağa.

Bir dənə qırmızı alma öz-özlüyündə bir şey deyil; onun qiyməti iki qəpikdir və yeyib qurtarandan sonra heç bir şeydir. Amma mənəvi işlərdə bir almanın dəyəri ola bilər çox böyük olsun. O qədər yüngüllük və könül xoşluğu ki, burada iki qəpiklik almadan mənə gəlib çatdı, nəhəyat dərəcədə idi.

Filosofiya aləminə gəldikdə, qeyrilər dilənçiyə küçədə ianə verməyi nə cür başa düşürlər-düşünür və insaniyyət mütəxəssisləri bu məsələni nə tövr həll edirlər etsinlər, ancaq mənim bir balaca oğlum iki almasının birisini bir yetim uşağa verdi.

Və ola bilər ki, oğlum da yekələndən sonra, bir para alimlərin “küçədə dilənçiyə ianə verməyiniz” nəsihətini eşidəndən sonra, onları küçədə görəndə mənim kimi üz çöndərəcəkdir. Ancaq hələ ki, indi oğlum bu işləri başa düşmür və onunçun da iki almanın birini yetim uşağa verir.

---

Mətni yığdı: Nərgiz Abadi

Veb üçün hazırladı: Aynurə Hüseynova

AZERİ.org qoyuldu: İyun, 2003